

แนวทางการยืนยันความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ในที่ดินเอกชน

1. ความเป็นมา

ภายใต้ข้อตกลงเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติบาล และการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป (Thai-EU FLEGT VPA) นั้น ระบบรับประกันความถูกต้องของไม้ในประเทศไทย (THA-TLAS) ได้มีการพัฒนาขึ้นมาตามกฎหมายและระเบียบที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน รวมถึงข้อกำหนดด้านการบริหารจัดการต่างๆ ภายในประเทศไทย เพื่อแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ในประเทศไทยในกระบวนการปลูก การตัด การนำเข้า การนำเคลื่อนที่ การแปรรูป การขาย และการส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ของประเทศไทย ซึ่งไม่มีไม้ที่ผิดกฎหมายเข้าสู่ระบบการควบคุมห่วงโซ่อุปทานไม้ในประเทศไทย

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 มาตรา 7 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ ไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินเอกชนไม่เป็นไม้หวงห้าม การตัด การโค่น การนำเคลื่อนที่ สามารถทำได้โดยเสรี หากจะนำไม้ดังกล่าวมาประกอบกิจการลักษณะเป็นโรงงานแปรรูปไม้ ผู้ประกอบการต้องขออนุญาตในการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ และต้องตรวจสอบไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่นำเข้าโรงงานฯ ว่าเป็นไม้ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย กรมป่าไม้และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงร่วมกันกำหนดแนวทางที่จะแสดงความถูกต้องตามกฎหมายและแหล่งที่มาของไม้บนที่ดินเอกชนต่อโรงงานแปรรูปไม้ และผู้ส่งออกไม้ ให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ แนวทางนี้มีผลผูกพันทางกฎหมาย 18/2, 51(6) ไม้ที่มีหลักฐานตาม 18/1, 18/2 หรือไม้ที่มีหลักฐานแสดงว่าได้มาโดยชอบตามกฎหมาย

2. แนวทางการยืนยันความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ในที่ดินเอกชน

ความถูกต้องตามกฎหมายของไม้นั้นพิจารณาจากแหล่งที่มา และความเป็นเจ้าของของไม้ โดยมีแนวทางในการยืนยัน 3 แนวทาง ดังต่อไปนี้

- (ก) การขึ้นทะเบียน และดำเนินการตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
  - (ข) การดำเนินการตามมาตรา 18/1 รวมไปถึงการดำเนินการของสถาบันหรือองค์กรอื่นที่กรมป่าไม้กำหนดตาม 18/3 ของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562
  - (ค) การสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง
- (รายละเอียด (ก), (ข) ตามเอกสาร ภาคผนวกที่ 6 การควบคุมการนำเคลื่อนที่ไม้ของไทย)

3. วิธีการสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง

3.1 เจ้าของไม้ไม่สามารถสำแดงความถูกต้องของไม้ได้ด้วยตนเอง โดยจัดทำหนังสือสำแดงความถูกต้องด้วยตนเอง พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องตามแนวทางที่กรมป่าไม้แนะนำ หรือแสดงเอกสาร หลักฐาน ที่เกี่ยวข้องอื่นเพิ่มเติมจากแนวทางที่กรมป่าไม้แนะนำ รวมทั้งข้อมูลการนำเคลื่อนที่ไปยังโรงงานแปรรูปไม้หรือสถานที่ใด ๆ ตามความต้องการของเจ้าของไม้ โดยเจ้าของที่ดิน ผู้เช่า หรือ ผู้รับมอบอำนาจ เป็นผู้ลงนามในหนังสือสำแดงความถูกต้องด้วยตนเองเพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่กล่าวข้างต้นเป็นจริง

ลำดับที่	ข้อมูล	เอกสาร/หลักฐาน
1	แหล่งที่มาของต้นไม้/ไม้; สถานที่ตั้ง/แปลงที่ดิน	สำเนาเอกสารสิทธิในที่ดิน และแผนที่สังเขป
2	พิกัดภูมิศาสตร์ของสวนป่าแหล่งที่มาของต้นไม้/ไม้	ระบุในแบบฟอร์มการสำแดงตนเอง
3	การระบุตัวตนของเจ้าของ ชื่อและที่อยู่	สำเนาบัตรประชาชน/สัญญาการซื้อขาย (กรณีสัญญาซื้อขาย เมื่อโรงงานแปรรูปไม้/ผู้ซื้อได้มีการซื้อจากเจ้าของที่ดิน/ไม้แล้ว)
4	ชนิดไม้	ระบุในแบบฟอร์มการสำแดงตนเอง
5	ลักษณะไม้	รูปถ่ายต้นไม้ ไม้ท่อน หรือภาพรวมแปลง

ตาราง 1 ข้อมูล/เอกสาร/หลักฐานในหนังสือสำแดงความถูกต้องด้วยตนเอง

3.2 สามารถใช้เอกสารหรือหลักฐานอื่นเพื่อทดแทนเอกสาร/หลักฐานที่กำหนดในตารางที่ 1 ได้ โดยผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการพิจารณาความเหมาะสมของการทดแทนเอกสาร/หลักฐานดังกล่าว เอกสาร/หลักฐานอื่นเพิ่มเติมต้องเป็นเอกสาร/หลักฐานที่ยืนยันความถูกต้องของแหล่งที่มาไม้

ตัวอย่าง เอกสารหลักฐานอื่นๆ ที่สามารถทดแทนเอกสารหรือหลักฐานประกอบบางส่วนในตารางที่ 1 ได้

- ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนแปลงปลูกพืชอนุรักษ์ประเภทไม้ต้นเพื่อการส่งออก (กรณีเป็นชนิดที่อยู่ในบัญชีหมายเลข 2,3 ของไซเตส)

ผู้ยื่นคำขอ ยื่นแบบคำขอตามแบบที่กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด และหลักฐานตามที่กำหนดไว้ในแบบคำขอ พร้อมทั้งบัญชีประกอบคำขอขึ้นทะเบียนฯ ซึ่งประกอบด้วยที่ตั้งและรหัสพิกัดทางภูมิศาสตร์ ชื่อไทย และชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชอนุรักษ์ประเภทไม้ต้น และรายละเอียดพืชอนุรักษ์ เช่น อายุ เส้นรอบวง ความสูง และปริมาตร โดยยื่นคำขอด้วยตนเอง หรือส่งทางไปรษณีย์ หรือโดยผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนสวนป่า ให้สามารถใช้เป็นหลักฐานในการขึ้นทะเบียนแปลงปลูกได้ เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานว่าถูกต้อง และลงพื้นที่ตรวจสอบแปลงปลูกพืชอนุรักษ์ตามที่ระบุที่ตั้งหากเกิดข้อสงสัย จากนั้นจะขึ้น

ทะเบียนแปลงปลูกภายใน 5 วันทำการ ในกรณีที่ผู้รับใบสำคัญฯ ประสงค์จะตัดหรือโค่นต้นไม้สำคัญฯ ให้แจ้งตัดก่อนดำเนินการตัดหรือโค่นไม่น้อยกว่า 5 วันทำการ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจแปลงปลูกพืชอนุรักษ์แล้วพบว่าไม่เป็นไปตามใบสำคัญการขึ้นทะเบียน เจ้าหน้าที่จะสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องภายในสี่สิบห้าวัน ถ้าแก้ไขไม่แล้วเสร็จเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการเพิกถอนใบสำคัญฯ ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนฯ มีอายุ 5 ปี จากข้อมูลและกระบวนการตรวจสอบดังกล่าว สามารถพิจารณาการทดแทนเอกสาร/หลักฐานลำดับที่ 1,3 และ 5 ในตาราง 1 ได้

- ใบรับรองทางป่าไม้จากหน่วยรับรองอิสระที่สาม

การรับรองการจัดการป่าไม้ หรือ Forest Certification เป็นการรับรองโดยมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ (Forest Management: FM) มีทั้งที่เป็นมาตรฐานระดับชาติหรือระดับสากล ซึ่งเป็นการรับรองภาคสมัครใจ ในกรณีที่มีการใช้การอ้างสิทธิ์การรับรองการจัดการป่าไม้นั้น จะมีการเชื่อมโยงข้อมูลด้วยเลขที่ใบรับรอง ซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องจากฐานข้อมูลของหน่วยงานที่เป็นเจ้าของระบบการรับรองได้ ใบรับรองทางป่าไม้หรือข้อมูลในระบบจะแสดง ชื่อ ที่อยู่ ที่ตั้งแปลง และ ชนิดไม้ ของผู้ที่ได้รับการรับรอง หน่วยรับรองอิสระที่สาม จะมีการทวนสอบระบบของผู้ที่ได้รับการรับรองเป็นประจำทุกปี และระบบนั้นจะต้องมีการยืนยันถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำไม้ในขอบข่ายของใบรับรองนั้นๆ จากข้อมูลและกระบวนการตรวจสอบดังกล่าว สามารถพิจารณาการทดแทนเอกสาร/หลักฐานลำดับที่ 1,3 และ 5 ในตารางที่ 1 ได้

ทั้งนี้ในการที่จะกำหนดว่าการรับรองการจัดการป่าไม้ใดสามารถใช้เป็นหลักฐานทดแทนเอกสารแนบในข้อใดได้บ้างจำเป็นต้องมีการแสดงให้เห็นถึงการตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชนิดไม้เหล่านั้นๆ และได้รับการยอมรับจากกรมป่าไม้และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตัวอย่างของใบรับรองป่าไม้ ที่รองรับคือ TFCC, PEFC และ FSC

4. เอกสารการนำเคลื่อนที่ไม่ในที่ดินเอกชน

เจ้าของต้นไม้ไม่สามารถสำแดงข้อมูลสำหรับการนำเคลื่อนที่ไม่ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

4.1 หนังสือสำแดงความถูกต้องด้วยตนเอง พร้อมเอกสารประกอบดังข้อ 1-5 ในตาราง 1 และรูปถ่ายไม้ก่อนขณะบรรทุก

4.2 แบบฟอร์มในการนำเคลื่อนที่ ประกอบด้วยข้อมูลการนำเคลื่อนที่ ดังนี้

- ผู้นำขนส่งจะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาเคลื่อนที่สูงสุดเป็นรายครั้งในการขนส่ง
- สถานที่ต้นทาง และปลายทางของการนำเคลื่อน
- ชื่อผู้นำเคลื่อน
- ประเภทพาหนะ และเลขทะเบียนที่นำเคลื่อน
- ลงนามโดยผู้ซื้อ หรือเจ้าของไม้

- รายการไม้ที่นำเคลื่อน ที่ระบุ ชนิดไม้ ขนาด ปริมาณ และปริมาตรหรือน้ำหนักตามแต่ลักษณะการซื้อขายไม้นั้นๆ

5. การแปรรูปไม้และมาตรการป้องกันกระบวนการนำไม้ผิดกฎหมายเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทาน

ผู้ประกอบการแปรรูปไม้ต้องเป็นผู้ตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจได้ว่าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งหมดที่เข้าสู่โรงงานแปรรูปไม้นั้นถูกต้องตามกฎหมาย มีกระบวนการผลิตและมาจากแหล่งที่มาที่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ประกอบการแปรรูปไม้จะต้องเก็บหลักฐานเพื่อยืนยันให้กรมป่าไม้ตรวจสอบ การเก็บหลักฐานสามารถเก็บได้ในรูปแบบดิจิทัล หรือ อนุาล็อคหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่างๆต้องเก็บไว้อย่างน้อย 2 ปี และต้องตรวจสอบบัญชีไม้อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เมื่อมีการขอต่อใบอนุญาต ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวกที่ 6 การควบคุมการนำเคลื่อนที่ไม้ของไทย

โดยแนวทางปฏิบัติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่โรงงานแปรรูปไม้ดำเนินการด้วยตนเอง เพื่อป้องกันไม้ผิดกฎหมายเข้าสู่โรงงาน ซึ่งการตรวจสอบอาจดำเนินการใน ข้อ 2-5 (ตามย่อหน้านี้) เพิ่มเติมตามดุลพินิจของโรงงานในการพิจารณาตามความเสี่ยง [จะมีการอธิบายเพิ่มเติมจากผลการศึกษาคณปิยะทิพย์] โดยการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องของหนังสือสำแดงความถูกต้องด้วยตนเองตามข้อ 1 จำเป็นต้องดำเนินการในทุกครั้งที่รับข้อมูล การตรวจสอบมีดังนี้

1. ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อเท็จจริงในเอกสาร SD และเอกสารการนำเคลื่อน เช่น พิกัด: ตรวจสอบว่าตรงกับข้อมูลแหล่งที่มาของต้นไม้, เอกสารสิทธิ์: ดูข้อมูลการระบุตัวตนของเจ้าของไม้และความสัมพันธ์, ชนิดไม้: ถูกต้องตามรายการบัญชีแนบ
2. ทำสัญญาซื้อขาย
3. ขึ้นทะเบียนผู้ขาย หรือ การทำระบบสมาชิกคู่ค้ากับโรงงาน (การตรวจสอบความเป็นสมาชิก)
4. ลงพื้นที่ตรวจสอบแหล่งปลูกไม้
5. ตรวจสอบการขึ้นทะเบียนกับภาครัฐ หรือเป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กร ได้แก่ กรมป่าไม้ กยท ออป. กรมส่งเสริมการเกษตร และ สหกรณ์สวนป่า

จากแนวทางปฏิบัติที่ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างชนิดไม้มีค่าประจำถิ่นและชนิดไม้ต่างถิ่นนั้น มาตรการการตรวจสอบและป้องกันของภาครัฐสร้างความมั่นใจได้ว่าจะไม่มีการลักลอบนำไม้ผิดกฎหมายจากป่าธรรมชาติเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทาน และปกป้องทรัพยากรป่าไม้ กรมป่าไม้ได้มีการจัดตั้งศูนย์ป่าไม้ และ หน่วยป้องกันและพัฒนาป่าไม้ เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2561 โดยมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันคือ “ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ การควบคุมไฟป่า และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในระดับพื้นที่เพื่อปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และแก้ไขปัญหเกี่ยวกับพื้นที่ป่าไม้” โดยมีอยู่ทั้งหมด 76 ศูนย์ ประกอบด้วย 329 หน่วย ทั่วประเทศ

6. การส่งออกไม้

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะส่งออกไม้ที่ตนสามารถนำหนังสือสำคัญแสดงความต้องการของไม้ด้วยตนเองพร้อมเอกสารหลักฐานประกอบมาขอใบรับรองเพื่อการส่งออกตามมาตรา 18/2 ของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้จะดำเนินการตรวจสอบในพื้นที่ก่อนออกไปรับรองให้ ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวกที่ 6 การควบคุมการนำเคลื่อนที่ไม้ของไทย